

15. Студеничка
академија

Манастир Студеница
09-12. јун 2010.

800 година
српске медицине

ГЕТОПИС
СТУДЕНИЧКЕ
АКАДЕМИЈЕ
ANNALS OF THE ACADEMY OF STUDENICA

UDC: 616-092.11(497.11 Čačak):94(100)/05/..."

Здравство у чачанском крају до Првог светског рата

Нада Лазовић

Здравствени центар Чачак

Аутентични записи и проучавања указују да је од VI до XIX века на подручју Србије било преко 200 великих епидемија које нису мимоишле ни чачански крај.

Јосиф Поповић из Јежевице пише: " У VIII столећу тиранствовала је једна опака болест тако да чим би неко кинуо, сместа је мртав на земљу пао."

Барбери , Кониц и Митесер бележе веома низак ниво просвећености, економске беде и немаштине становништва." Ове болести су божије суђење и искушење..."

Лечењем се баве попови, братри, хоџе и дервиши, врачари и видари, записује се и гаси угљевље, носе хамајлије, иде по црквама и манастирима, лечи травама... Лечење је било у стилу латинске изреке: *Si vis sanari de morbo nescio quails: accipias herbam, sed quam vel nescio qualem; ponas nescio quo, sanabere nescio quando* тј. *ако желиш да оздравиш од не знам какве болести, узми траву не знам ни коју ни какву, метни је не знам куда па ћеш оздравити не знам када.*

Овчарско-кабларски манастири су били у средњем веку својеврсни центри у којима су се стварале и преписивале књиге са рецептима и лечиле болести. Хећим Дебели Ћато лечи и даје записе (после ослобођења од Турака). Ђорђе Пелцер спроводи калемљење против великих богиња. Године 1831. је избила велика епидемија колере у Чачку. У чачански крај 1836. године долази први школовани лекар др Карло Белони, доктор медицине, магистар бабичлука и магистар око лекарија. Др Тренчини, окружни лекар, је отворио прву приватну болницу 1860. Први школовани лекар из овог краја, др Дмитар Ракићевић из Губереваца долази у Чачак је 1865. и прву Окружну болницу формира 1866. године. Историјат чачанског здравства обележио је др Јарослав Кужељ, који је дошао у Чачак 1881. Био је хуманиста, просветитељ, народни лекар, мисионар, способан и вредан организатор здравствене службе.

Матичне књиге од 1880. до 1890. године указују да је највише деце умрло од запаљења плућа (97), запаљења мозга (73), туберкулозе (36). Што се одраслих тиче, за исти период, смртност од туберкулозе

је на првом месту 315 лица у Чачку, Атеници, Кулиновцима и Лозници. Према др Стојковићу, у болници је 1906. године лечено 479 туберкулозних болесника од којих је умрло 74. У болници су лежали „пуки сиромаси“ па је укупан број оболелих много већи јер се настојало да се појава ове болести сакрива у оквирима домаћинства. Од 1905. до 1907. у Чачку је умрло 91 лице, у Драгачеву 295, у Трнавском срезу 190, а у целом Чачанском срезу 1 402 лица. Од укупног броја умрлих смртост од туберкулозе је износила 13,7% и то је потадак који је ушао у уџбенике.

Кључне речи: Историја медицине; Болнице; Чачак